

Л. В. Джигирей,
студентка ННІ педагогіки;
науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент
кафедри початкової освіти та культури фахової мови **Голубовська І. В.**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Літературне краєзнавство як засіб патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку

Події, що відбуваються в суспільстві та державі, зумовлюють необхідність формування в дітей дошкільного віку високих етичних та психологічних якостей, серед яких провідне місце займає громадянська позиція, відповідальність за майбутнє Батьківщини та готовність до її захисту. Патріотичне виховання – це комплексний, довготривалий процес, який має здійснюватися з найменшого віку дитини та продовжуватися протягом всього життя людини. Саме тому сьогодні зростає роль патріотичного виховання в межах закладів дошкільної освіти загалом та літературного краєзнавства як одного з ключових його засобів зокрема.

Василь Сухомлинський розглядав питання краєзнавства у працях "Моральні заповіді дитинства і юності", "Батьківська педагогіка", "Народження громадянина". Науковець розробив систему краєзнавства, відповідно до якої "кожний учень залучається до безпосередньої участі в справах суспільства". Ключове значення педагог надавав саме емоційному насиченню об'єктів рідного краю, природи та природознавству. На його погляд, найголовніше в моральному вихованні – це навчити дитину робити добро, мотивувати її до благородних вчинків, розвивати її духовний світ [1, с. 95].

У педагогічній енциклопедії поняття "краєзнавство" визначається як вивчення на заняттях та у вільний час природи, соціально-економічного й культурного розвитку краю: мікрорайону, села, міста, району, області. Однак з педагогічної точки зору краєзнавство є не тільки засобом пізнання та вивчення своєї місцевості, а й невід'ємною складовою навчально-виховного процесу [6, с. 341].

Головна мета краєзнавства в дошкільному віці – виховання в дитини любові до рідного краю, всебічне вивчення території, на якій проживає дитина, пошук просторових і часових зв'язків між природними та соціокультурними процесами та об'єктами [5, с. 12].

Вивчаючи поняття "краєзнавство", слід звернути увагу, що воно включає в себе досить умовне поняття "рідний край". Край – відносно невелика частина певної території, кордони якої визначають, залежно від того, хто і з якою метою має її вивчати [4, с. 27].

ЗДО визначає край як мікрорайон, місто, в межах якого знаходиться заклад. Саме в межах цього "краю" проводяться прогулянки, спостереження, екскурсії, подорожі, здійснюється природоохоронна та науково-дослідницька діяльність дітей навчального закладу.

Виділяють також державу, область та район, в якому проживає дитина. Важливо, що при розумінні "рідного краю" значущою ознакою є соціальні особливості: традиції та звичаї, духовні та матеріальні цінності, трудова діяльність та побут народу, що характерні виключно певній території [4, с. 28].

Отже, краєзнавство – це навчально-освітня, пошуково-дослідницька (результатом якої в дошкільному віці є природоохоронна діяльність) та суспільно корисна діяльність [7].

Один із найважливіших принципів роботи з дітьми дошкільного віку – принцип наступності та переходу від простішого до складнішого. Так, дитина має можливість самостійно будувати взаємозв'язки, формувати власне бачення та ставлення до подій, фактів і явищ, які відбуваються в рідному краї, на рідній землі.

Характерним для краєзнавчої діяльності дітей старшого дошкільного віку є те, що дошкільники постійно поповнюють свій багаж знань про власний родовід, дитячий заклад, рідну природу, вулицю, мікрорайон, місто.

Вивчаючи історію рідного краю, дошкільники розвивають в собі почуття гідності за власний народ; патріотичне виховання стає частиною їх світогляду [7, с. 323].

Важливими в процесі виховної роботи дітей дошкільного віку є дотримання таких підходів: комплексного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого.

Краєзнавчі об'єкти – головне джерело знань про рідний край. За основними напрямками вивчення їх умовно можна поділити на такі групи:

- адміністративно-територіальні (населений пункт, район, область, край, країна);
- культурно-мистецькі (театри, музеї, бібліотеки, навчальні заклади);
- історичні (пам'ятки, заповідники);
- природні (рельєф, гори, низовини, водойми; корисні копалини, рослини і тварини);
- економічні (заводи, господарства, шахти) [2, с. 30].

Літературне краєзнавство в свою чергу включає вивчення літературних процесів певного регіону. Дошкільники знайомляться з літературним краєзнавством, слухаючи вірші та твори місцевих письменників, вітчизняних та регіональних творців художнього слова, що оспівують красу рідного краю у власних творах.

Таким чином, організація роботи щодо ознайомлення дошкільників із рідним краєм здійснюється як комплексне розв'язання освітніх, виховних, пізнавальних та мовленнєвих завдань, у процесі вирішення яких вихователь має змогу:

- розвивати пізнавальну активність дошкільника;
- розвивати інтерес до бажання пізнання та розуміння неповторності свого рідного краю;
- формувати навички дослідницької та пошукової діяльності;

- розвивати вміння аналізувати, зіставляти, робити висновки,
- знаходити відповіді [3, с. 5].

Отже, у процесі краєзнавчої діяльності діти старшого дошкільного віку поступово збагачують знання про свій родовід, дитячий садок, рідну природу, вулицю, мікрорайон, місто в нерозривному зв'язку з вивченням народної спадщини, звичаїв рідного краю, історії та мови: так виховується почуття гордості за свій народ, формується національний світогляд, здійснюється патріотичне виховання.

Список використаної літератури

1. Ідеї В. О. Сухомлинського і становлення нової української школи : посібник для студентів ВНЗ : у 2 кн. Кн. 2. XX століття / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ : Либідь, 2005. 380 с.
2. Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) (нова редакція) від 22.05.2021 № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0615736-12>
3. Реєнт О.П. Краєзнавство – невід'ємна складова сучасності. *Слово Просвіти*. Ч. 27 (716) 2013. С. 5.
4. Тімець О. Значення краєзнавства на різних етапах розвитку суспільства. *Рідна школа*. 2002. № 8□9. С. 27□33.
5. Тронько П. Історичне краєзнавство : крок у нове тисячоліття (досвід, проблеми, перспективи). Київ, 2000. 270 с.
6. Український енциклопедичний словник : в 3-х т. / редкол. А. В. Кудрицький та ін. 2-ге вид. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1987. Т. 2. 736 с.
7. Човрій М. Я., Сухацька Л. М. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами українського музичного фольклору. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : "Педагогіка. Соціальна робота". 2016. Вип. 1(38). С. 323–326.

К. О. Євпак,
студентка ННІ педагогіки
науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти та культури фахової мови **Підгурська В. Ю.**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Психологічні передумови формування комунікативних навичок у старшому дошкільному віці

Сучасний темп життя та стрімкі зміни у системі освіти визначають необхідність соціалізації дітей та навчання їх спілкуванню. Одним із головних